

Zápis z obhajoby disertační práce

Student: **Tomáš Komárek**
Datum narození: 7. 6. 1972
ID studia: 438653
Studijní program: Psychologie
Studijní obor: **Sociální psychologie**
Název práce: *„Souvislost edukačního stylu učitele s vnímanou akademickou účinností žáků ZŠ“*
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: PhDr. Simona Horáková Hoskovcová, Ph.D.
Oponenti: doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.
doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc.
Datum obhajoby: 31. 1. 2018
Místo obhajoby: FF UK, Celetná 20, Praha 1, místnost č. 338
Termín: řádný
Předseda komise: prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc.
Přítomní: dle prezenční listiny

10:00 Předsedkyně komise prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc. zahájila obhajobu, představila sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představila doktoranda.

10:02 Školitelka seznámila přítomné stručně se svým hodnocením doktorského studia T. Komárka a hodnocením jeho disertační práce, které uvedla také ve svém písemném vyjádření.

10:06 Doktorand seznámil přítomné se základními tezemi a výsledky své disertační práce.

Sdělil zejména: okolností rozšíření prvotního záměru výzkumu vnímané akademické účinnosti žáků základní školy a následné rozšíření tématu (mimo základní sledování, jak vyučující působí na vnímanou akademickou účinnost žáků klasických tříd), zapojil rovněž žáky vzdělávané podle programu *Začít spolu*, přehledně seznámil komisi s výzkumnými předpoklady, výzkumným vzorkem, metodologií výzkumu a vybranými výsledky výzkumu: např. vzájemná závislost mezi edukačním řízením v edukačním stylu učitele a vnímanou akademickou účinností žáků se prokázala jen velmi slabá, prokázal se pouze velmi slabý rozdíl ve prospěch žáků začleněných do projektu *Začít spolu*; jako silný prediktor vnímané akademické účinnosti se ukázala školní známka; byla prokázána souvislost vnímané akademické účinnosti s hodnocením míry požadavků

učitele na žáka; žáci programu *Začít spolu* vnímají učitele výrazně pozitivněji než žáci standardních škol.

10:25 Oponentka doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc. seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položila doktorandovi tyto otázky:

Jak se mění optimální styl výchovy rodičů (ev. učitelů) s věkem dítěte (žáka)? Jaké odlišnosti je možné zmínit v souvislosti s genderovými charakteristikami? Jak mohla výsledky výzkumu ovlivnit skutečnost, že byl dotazník administrován žákům pátých tříd, tedy nejnižší možné věkové hranici (dotazník byl koncipován pro druhý stupeň ZŠ a SŠ)?

10:34 Prof. PhDr. Jiří Šípek, CSc., Ph.D. přečetl posudek omluvené oponentky doc. PhDr. PaedDr. Anny Kucharské, Ph.D., seznámil přítomné s hlavními body jejího posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě.

Položil T. Komárkovi tyto otázky:

Byly realizovány studie o odlišných edukačních přístupech učitelů v závislosti na jejich osobnostních vlastnostech? Bylo sledováno, zda se vztah vnímané akademické účinnosti a edukačních stylů učitele mění mezi jednotlivými školami? Jak by bylo možné změnit realitu ve vzdělávání? Vyberte tři nejdůležitější nálezy, kterými by učitel ovlivnil vnímanou akademickou účinnost? Jak by mohl výzkum na toto téma dále pokračovat?

10:40 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky. Nejprve se vyjádřil k otázkám doc. PhDr. Ilony Gillernové, CSc. Optimální edukační styl učitele dle doktoranda není možné jednoznačně stanovit, je potřeba respektovat individuální rozdíly s ohledem na osobnost dítěte. S ohledem na věk dítěte je potřeba reagovat na aktuální vývojové stadium. Studie zabývající se genderovými odlišnostmi nenalezl. K tématu jak samotné dítě může styl výchovy dospělých ovlivnit, student prezentuje poznatky zahraničních studií. Aby předešel negativnímu vlivu nízkého věku respondentů na výsledky výzkumu, realizoval student pilotní výzkum zaměřený na porozumění otázkám dotazníku. Tři položky byly na jeho základě přeformulovány.

Dále student odpovídal na otázky uvedené v posudku doc. PhDr. PaedDr. Anny Kucharské, Ph.D. Výzkumy, které by více zohlednily osobnostní charakteristiky učitelů ve vztahu k jejich edukačnímu stylu, student nezaznamenal. Ve vztahu k rozvoji vnímané akademické účinnosti

student odkazuje na svou práci, kde jsou tyto mechanismy popsány. Zdůrazňuje důležitost posilování pozitivního vztahu k předmětu jako takovému, poskytování konkrétnější zpětné vazby a pozitivního hodnocení. Další směřování výzkumu by se mohlo zaměřit na konkrétnější zkoumání chování učitele během hodiny (například pomocí videozáznamu) a na to, které konkrétní projevy chování ovlivňují vnímanou akademickou účinnost.

10:55 Prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc. shrnula, že se doktorand vyjádřil dostatečně k položeným otázkám.

10:55 Předsedkyně komise zahájila diskusi.

V následné diskusi vystoupil:

Doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc. reagovala na možnosti dalších analýz chování učitelů a upozornila na inspirativní dizertační práci Petra Dvořáka. Dále se vyjádřila k výzkumům edukačního řízení a edukačního stylu učitelů.

Prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc. upozorňuje na práci Kláry Šedřové a Zuzany Šalamounové a vytvoření nového konceptu účelnosti, vyzdvihuje důležitost komunikace, obsahu výuky, úrovně kladených požadavků, konceptu bezpečí, i toho, jak vyučující reprezentuje znaky dané instituce. Pokládá otázku, zda je zmapováno, jakým způsobem se vnímaná akademická účinnost ve vztahu k požadavkům na žáky vyvíjí s přibývajícím věkem. Reaguje PhDr. Simona Horáková Hoskovcová, Ph.D., že dle zahraničních výzkumů vnímaná akademická účinnost s věkem klesá. Student dodává, že souvislost vnímané akademické účinnosti s požadavky na žáka nebyla součástí jeho výzkumu.

Prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc. se vyjadřuje k problematice oboustranného formování, kdy se již v raném vývoji ukazuje vliv dítěte na to, jak je rodiče vychovávají. Pokládá otázku, zda pozitivní hodnocení silného řízení u českých žáků není dáno do jisté míry také nastavením celé společnosti. Dává k úvaze, zda lepší hodnocení programu *Začít spolu* nesouvisí primárně s očekáváním rodičů, kteří své dítě do takto zaměřené školy dali. Klade otázku, zda bylo celkově hodnocení učitelů v tomto programu kladnější než v klasických školách. Student reaguje, že tomu tak skutečně bylo. Doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc. ještě poznamenává výsledky výzkumů, které ukazují, že děti preferují silné edukační řízení, vnímají školu jako instituci, kde se mají něco dozvědět, vyžadují řízení a strukturu, které jim umožňují vzdělávacích cílů lépe dosáhnout.

PhDr. Iva Šolcová, PhD. uvedla několik podnětů k prezentaci výzkumu v dizertační práci, které by bylo vhodné v případě publikování upravit (např. upřesnit proceduru sběru dat apod.).

Prof. PhDr. Jiří Šípek, CSc., Ph.D. upozorňuje na obtížnost přesného definování proměnných v psychologickém výzkumu. Zkoumání vlivu osobnostních struktur na edukační styl učitele vnímá jako velmi zajímavý problém, ovšem velmi obtížně uchopitelný.

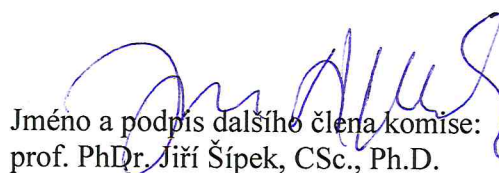
11:25 Předsedkyně komise ukončila bohatou diskuzi a celou samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předsedkyně komise seznámila studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala pomocí hlasovacích lístků, počet členů komise 6 – přítomno členů komise 5 – kladných hlasů 5 – záporných hlasů 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována prospěl.

Zapisovatel: Jana Draberová



Jméno a podpis předsedy komise:
prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc.



Jméno a podpis dalšího člena komise:
prof. PhDr. Jiří Šípek, CSc., Ph.D.